

Utbildning och kompetens i Blekinge

Jämställd regional tillväxt | 2018

Den följande rapporten är en del i det uppföljnings- och analysarbete som finns inom regional utveckling och projektet Jämställd regional tillväxt på Region Blekinge. Utgångspunkten är att rapporten ska fungera som ett kunskapsunderlag och som ett led i den systematiska uppföljningen av det regionala tillväxtarbetet. Ambitionen är att ge en bild av Blekinges utveckling inom utbildning och kompetens där centrala aspekter och trender lyfts fram. Statistiken har när det är lämpligt brutits ner på kön, ålder, bakgrund och finare geografisk nivå för att möjliggöra fördjupade analyser på området.

För att sätta Blekinges utveckling i ett sammanhang används olika jämförelsemått. I flertalet fall används riksgenomsnittet som jämförelse för att beskriva Blekinges utveckling. När det är relevant har jämförelser gjorts med Sveriges övriga län. I andra sammanhang där Blekinges utveckling är av intresse presenteras utvecklingen i länet över tid.

Region Blekinge har från regeringen via Tillväxtverket, ett särskilt uppdrag om Jämställd regional tillväxt, som syftar till att uppnå jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet. En del i arbetet är att införa en statistik- och analysfunktion som tar fram analyser nedbrutna på kön, ålder och bakgrund. Region Blekinge kommer att publicera ett antal årliga rapporter som beskriver Blekinge ur olika aspekter. *Utbildnings- och kompetensrapporten* är den andra i serien. I den första rapporten kan du läsa om [Blekinges befolkningsutveckling](#).

Statistiken presenterad i rapporten är hämtad från Arbetsförmedlingen, Skolverket, Statistiska centralbyrån (SCB) och Tillväxtverket.

Innehåll

Inledning	4
Utgångspunkt och struktur	4
Regionala förutsättningar: att klara kompetensförsörjningen	6
En växande befolkning kan underlätta kompetensförsörjningen	6
Antal personer i arbetsförålder och i arbetsmarknaden	8
Utbildningsförändringar i Sverige	11
Vikten av utbildning i dagens samhälle	11
Utbildningsutveckling i Sverige	12
Utbildning i Blekinge	13
Gymnasial utbildning	13
Eftergymnasial utbildning	16
Blekinges arbetsmarknad och matchning	20
Arbetsmarknadsutveckling	20
Uppdelad arbetsmarknad	22
Matchning	26
Referenser	

Inledning

Den svenska befolkningens utbildningsnivå har ökat under lång tid samtidigt blir vi allt fler vilket innebär nya demografiska utmaningar, bland annat en allt större andel äldre i befolkningen. I takt med den höjda utbildningsnivån har kompetenskraven i arbetslivet ökat, sammantaget finns stora utmaningar för den regionala kompetensförsörjningen.

Utvecklingen och utmaningarna skiftar mellan Sveriges regioner och det finns både mellan- och inomregionala skillnader. Denna rapport syftar till att beskriva utvecklingen inom områden som är relevanta ur ett kompetensförsörjningsperspektiv och diskutera utmaningar samt möjligheter med nedslag i skillnader mellan grupper och geografiska delar av länet. Rapporten ska fungera som en del i uppföljningen av det regionala tillväxtarbetet i länet och är planerad att släppas årligen framöver.

Utgångspunkt och struktur

I sin rapport *Strategier för regional kompetensförsörjning* har Tillväxtanalys utvecklat tidigare presenterade strategier för kompetensförsörjning på regional nivå. Strategierna kan kategoriseras in i två huvudgrupper: 1) tillvarata den kompetens som finns i regionen och 2) ta tillvara på arbetskraft utifrån. Dessa huvudgrupper rymmer flera strategier för att kompetensförsörja:

Ta tillvara på regionens resurser

- Strategi 1 Kompetensförsörjning
- Strategi 2 Öka arbetskraftsutbudet

Ta vara på arbetskraft från andra regioner och länder

- Strategi 3 Inpendling från andra regioner
- Strategi 4 Inflyttning från andra regioner
- Strategi 5 Invandring från andra länder

Rapporten kommer inledningsvis utgå från ovanstående strategier för att ge en nulägesbild av Blekinge och utvecklingen över tid. I nästa kapitel diskuteras vikten av utbildning och befolkningens utbildningsnivå i Sverige. Därefter presenteras utvecklingen i Blekinge med en genomgång av inomregionala skillnader. Det sista kapitlet beskriver arbetsmarknadens utveckling och matchningen på arbetsmarknaden.

Foto: Anna Nordström

Regionala förutsättningar: att klara kompetensförsörjningen

I kapitlet presenteras en övergripande bild av Blekinge kopplat till Tillväxtanalys strategier för att kompetensförsörja den regionala arbetsmarknaden. Inledningsvis ger kapitlet en kort beskrivning av befolkningsutvecklingen i Blekinge, för att sedan beskriva ett nuläge om utveckling för att ta tillvara på arbetskraft från andra regioner och länder, vilket inkluderar inpendling från andra delar av Sverige, inflyttning från övriga regioner och invandring från andra länder. Efter det diskuteras de strategier som handlar om att ta tillvara på kompetens inom regionen med fokus på ökat arbetskraftsutbud.

En växande befolkning kan underlätta kompetensförsörjningen

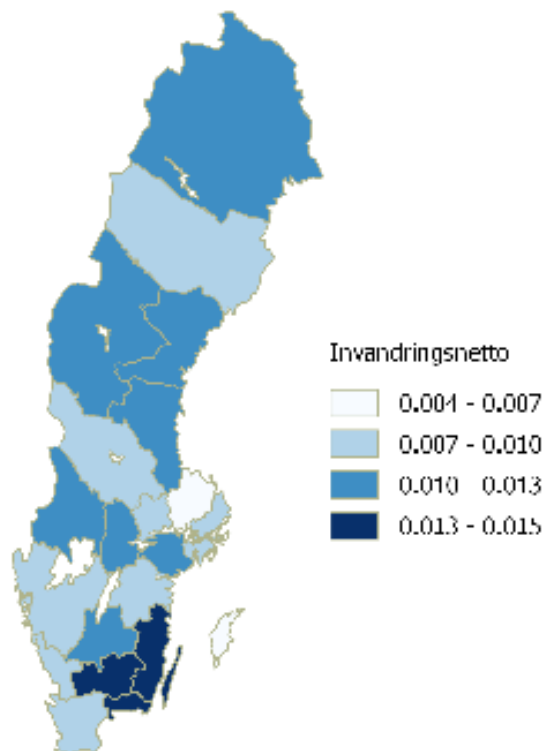
De senaste åren har befolkningen ökat rekordartat i Blekinge. 2017 var det fjärde året i rad som befolkningen växte i samtliga kommuner i länet, senaste det inträffade före 2014 var 1994 till följd av invandring från det forna Jugoslavien. Nu precis som då är det invandring från andra länder som driver tillväxten. Under 2000-talet har befolkningen i Blekinge vuxit uteslutande på grund av invandring från utlandet, det innebär att länet har ett negativt inrikes flyttnetto och ett negativt födelsenetto. Det är främst unga människor som har invandrat till Blekinge och som har flyttat från Blekinge till övriga Sverige. Det är mellan 20-30 år som de flesta flyttningar görs och det är i de åldrarna som flyttnettot är som mest negativt för Blekinge i relation till övriga Sverige. Blekinges folkmängd uppgick vid 2017 års slut till 159 371

invånare med Karlskrona som den folkrikaste kommunen följt av Karlshamn, Ronneby, Sölvesborg och Olofström¹.

Blekinge har haft ett positivt invandringsnetto under hela 2000-talet som har ökat i snabb takt de senaste åren. Mellan 2014-2017 har länet relativt folkmängden haft det tredje högsta invandringsnettot, bara Kronoberg och Kalmar har haft högre. I *figur 1* nedan syns det tydligt att sydostregionen har haft den högsta relativa invandringen av samtliga län. I årligt genomsnitt under perioden har nettot uppgått till 2150 för Blekinge. Invandring från andra länder är ett sätt att lösa kompetensförsörjningen i regionen med en allt äldre befolkning och där antalet inrikes födda har minskat i arbetskraften.

¹ För ytterligare information om befolkningsutvecklingen och dess förändringar över tid i länet, se temarapporten *Blekinges befolkningsutveckling 2017*.

Figur 1. Invandringsnetto

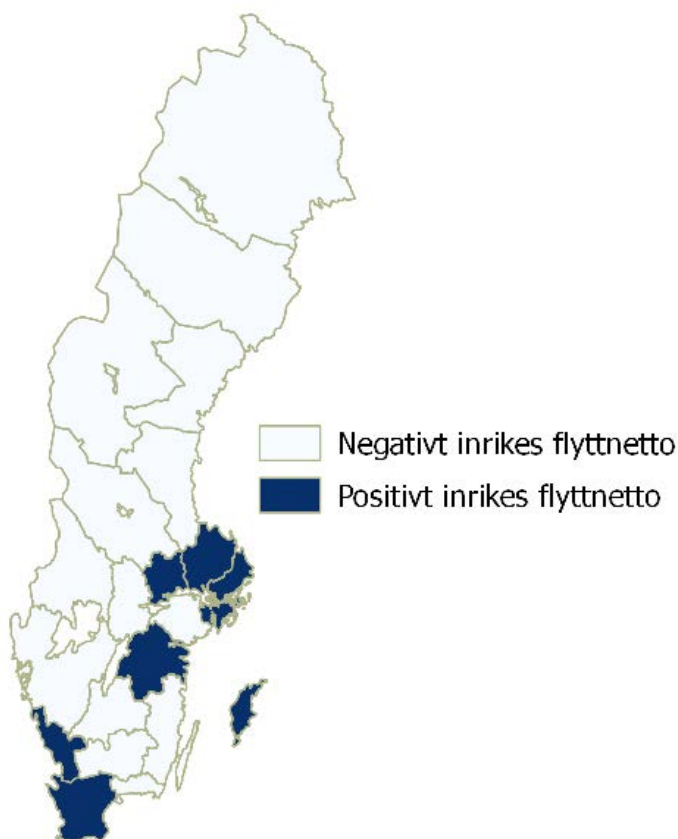

Källa: SCB. Figuren visar invandringsnettot i relation till folkmängden 2014-2017.

Under samma period, 2014-2017, har Blekinge haft ett negativt inrikes flyttnetto med årligt genomsnitt över 400 och som nämnts tidigare är flyttnettot som mest negativt för unga personer. Förmågan att attrahera personer att flytta till Blekinge är en väg att kompetensförsörja den regionala arbetsmarknaden, det handlar också om att attrahera personer med efterfrågad kompetens. Det är främst större regioner och städer med universitet som har stark dragningskraft från övriga Sverige, vilket illustreras i *figur 2*.

Inpendlingen till regionen relativt folkmängden har mellan 2013-2016 varit den sjätte högsta i landet men pendlingsnettot har samtidigt varit negativt och har i årligt genomsnitt uppgått till 930. Av de 21 länen har 16 av dem ett negativt pendlingsnetto. Relationen mellan inflyttning och inpendling är svårtolkad. Å ena sidan signalerar en hög inpendling till regionen att näringslivet och arbetsmarknaden är konkurrenskraftig och en attraktiv plats att arbeta på. Å andra sidan kan det vara ett mått på attraktiviteten av regionen som en plats att leva och bo i och blir därmed negativt ur ett finanseringsperspektiv.

Figur 2. Inrikes flyttnetto

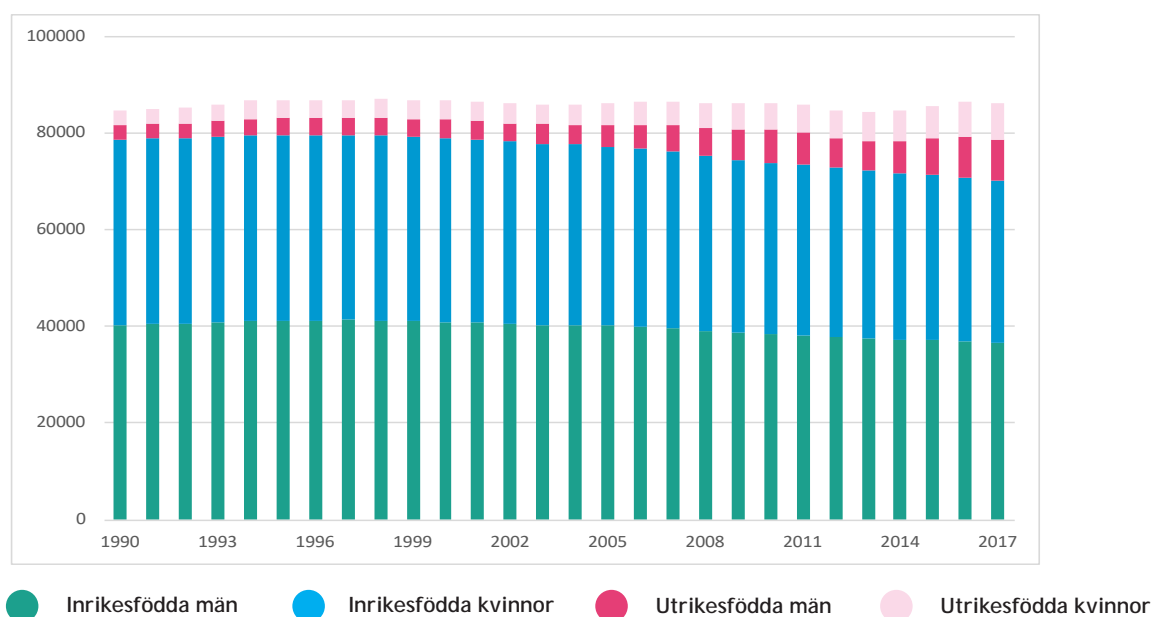
Källa: SCB: Figuren visar de län som har ett positivt och negativt inrikes flyttnetto 2014-2017.

Antal personer i arbetsför ålder och i arbetskraften

Allt fler äldre och utflyttningen av unga förändrar relationen mellan personer i arbetsför ålder och de som inte är i arbetsför ålder, vilket kan illustreras genom den så kallade demografiska försörjningskvoten. En betydligt större andel över 65 år, men även en ökande andel under 19 år har bidragit till att kvoten har stigit kraftigt under 2000-talet. Samtidigt som antalet i arbetsför ålder har varit relativt konstant. Det har inneburit att försörjningsbördan har stigit i länet. År 2000 uppgick kvoten till 73,6 och vid 2017 års utgång var kvoten 84,7. Tolkningen blir att 100 personer i arbetsför ålder 2017 ska försörja 11 fler än år 2000 och enkelt uttryckt ska färre försörja fler.

Vid 2017 års slut var 54 procent av befolkningen, motsvarande närmare 86 300 personer, i Blekinge mellan 20-64 år. Av dessa är över 52 procent män och närmare 48 procent är kvinnor. Gapet mellan könen är något större än för befolkningen totalt, vilket kan förklaras av att kvinnor lever längre samt att fler män än kvinnor har invandrat till Sverige och främst i unga åldrar. 16 100 personer i arbetsför ålder i Blekinge är utrikes födda, vilket motsvarar 18,7 procent. Tillväxten sedan 1990 har varit 2 procent i länet och återfinns uteslutande bland utrikes födda, medan antalet i arbetsförålder har minskat för både inrikes födda kvinnor och män. Dessa motsatta effekter innebär dels att nettoeffekten är lägre än vad som annars hade varit fallet men också att andelen utrikes födda i arbetsför ålder har ökat med 11,6 procent mellan 1990-2017 och förklarar ökningen med strax över 1700 personer i arbetsför ålder. I jämförelse med rikets tillväxt under samma period på 17 procent har utvecklingen i länet varit blygsam och under 2000-talet har antalet faktiskt minskat i Blekinge. I Sverige totalt har tillväxten främst drivits av utrikes födda.

Figur 3. Antal personer i arbetsför ålder fördelat på kön och födelseland i Blekinge, 1990-2017

Källa: SCB

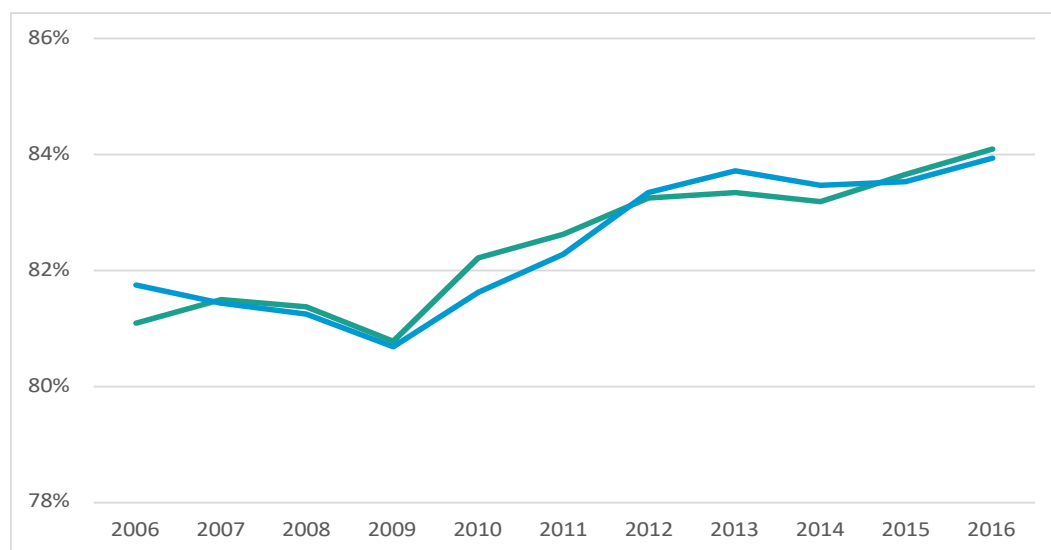

Av kommunerna i länet har Karlskrona haft högst tillväxt följt av Sölvesborg. Resterande kommuner har haft en negativ utveckling och i Olofström har andelen i arbetsför ålder minskat med över 19 procent sedan 1990. Utvecklingen följer urbaniseringsmönstret där större städer och centralorter växer mer än mindre städer och orter. I Alla fem kommuner har antalet inrikes födda i arbetsför ålder minskat medan samtliga kommuner i länet förutom Olofström har ett ökat antal utrikes födda i arbetsför ålder.

En växande befolkning och förhållandet mellan personer i arbetsför ålder och personer i ej arbetsför ålder är centralt för att klara kompetensförsörjningen på sikt i regionen och det indikerar framtida behov av privat och offentlig service. Det är också viktigt att följa utvecklingen av arbetskraftsdeltagandet och att öka antalet i arbetsför ålder som kan arbeta. Teoretiskt kan det finnas en stor diskrepans mellan antalet i arbetsför ålder och antalet personer i arbetskraften. Till arbetskraften räknas de ur befolkningen som antingen är sysselsatta eller som är utan sysselsättning men står till arbetsmarknadens förfogande, det vill säga de som är arbetslösa och beredda att börja arbeta. I arbetskraften ingår inte exempelvis heltidsstuderande, sjuka eller pensionärer.

Andelen av befolkningen i arbetsför ålder som ingick i arbetskraften i Blekinge uppgick till 84 procent 2016 och består av 72 488 personer. Det innebär att det i Blekinge finns 13 855 personer i arbetsför ålder utanför arbetskraften. Andelen i arbetskraften är något lägre än riksgenomsnittet som ligger på 84,1 procent och utvecklingen det senaste decenniet har varit likartad även om andelen i arbetskraften 2006 var högre i Blekinge än i riket. Trenden är att en allt större andel i åldersgruppen (20-64 år) ingår i arbetskraften. Deltagandet sjönk i samband med finanskrisen för att i takt med en allt starkare ekonomisk utveckling stiga i både Blekinge och i riket. Under 2016 var det den högsta under det senaste decenniet. Av de i arbetsför ålder som står utanför arbetskraften är 19 procent studerande och resterande ingår inte i arbetskraften av andra orsaker.

Figur 4. Andelen av befolkningen i arbetskraften, 2006-2016

● Riket ● Blekinge

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

Foto: Anna Nordström

Utbildningsförändringar i Sverige

Vikten av utbildning i dagens samhälle

En välutbildad befolkning ses ofta som centralt och är en av de viktigaste drivkrafterna för tillväxt. Det finns flera dimensioner att ta hänsyn till vad gäller utbildningsnivån hos befolkningen. På ett individuellt plan finns det positiva samband mellan högre utbildning och flera variabler bland annat inkomster och en bättre hälsa. Ur ett samhällsperspektiv och kompetensförsörjningsperspektiv är högre utbildning centralt men också hur utbildningen förhåller sig till arbetsmarknaden, vilket på sikt är en konkurrensfördel. Eftersom Sverige generellt inte kan konkurrera om löner i en internationell kontext blir utbildning och kunskap som skapar innovationer allt viktigare för att fortsätta vara konkurrenskraftigt med tilltagande global konkurrens.

Högre utbildning innebär per automatik inte högre inkomster och ett arbete, utan det handlar om matchningen mot de efterfrågade kompetenserna på den regionala arbetsmarknaden. Ett exempel från Arbetsförmedlingens senaste prognos visar på brist inom flera yrkesgrupper med gymnasial yrkesutbildning. Där är konkurrensen om jobben liten medan efterfrågan kan vara lägre inom yrken med krav på eftergymnasial utbildning. Det är alltså inte enbart med högre utbildning som vi konkurrerar, det är centralt hur matchningen mellan den kompetens individen besitter och de arbetsuppgifter som förväntas lösas. Även om utbildningsnivån är ett vanligt sätt att mäta kompetensnivån.

Sveriges arbetsmarknad och näringsliv har de senaste decennierna genomgått en strukturomvandling. Man brukar tala om en rörelse från ett industriellt samhälle till ett tjänstesamhälle eller kunskapsamhälle. Arbetsmarknaden präglas i allt högre grad av kunskapsintensiva inslag och fler sysselsatta i tjänstesektorn och kunskapsintensiva företag. På samma sätt som industrialiseringen innebar fler sysselsatta inom industrisektorn med en förflyttning från ett jordbrukssamhälle. Omvandling och omställning går snabbare med hjälp av bland annat digitalisering och globalisering. Nya branscher växer fram medan andra krymper och försvinner. Ökade inslag av digitalisering förväntas också innebära att automatiseringar ersätter mer repetitiva och rutinartade arbetsuppgifter. Högre utbildning förenklar omställningsförmågan och är därför en grund för att klara strukturomvandlingen med en förändrad arbetsmarknad med snabba omställningar och blir på så vis en konkurrensfördel för landet eller regionen.

Utbildningsutveckling i Sverige

De senaste decennierna har utbildningsnivån i Sverige stigit successivt. Andelen av befolkningen mellan 25-64 år med en eftergymnasial utbildning har ökat med närmare 20 procent sedan 1990, samtidigt har andelen av befolkningen som saknar gymnasial utbildning minskat med över 21 procent. 42,5 procent i landet mellan 25-64 år har en eftergymnasial utbildning, medan en något större andel har gymnasial utbildning som högsta nivå och 11,7 procent av befolkningen har en förgymnasial utbildning. Utvecklingen kan delvis förklaras av stora pensionsavgångar av personer med förgymnasial utbildning och att Sverige på 90-talet startade en kraftig utbyggnad av högskolan som medfört att fler studerar vidare.

Kvinnor har under lång tid varit fler än männen på universitet och högskolor, vilket syns i statistiken över befolkningens utbildningsnivå. Av kvinnor i befolkningen 25-64 år har 48,2 procent en eftergymnasial utbildning, vilket är mer än 11 procentenheter högre än för männen. Det är också bland kvinnor som tillväxten har varit starkast med en ökning av de eftergymnasialt utbildade på närmare 25 procent mellan 1990-2017. Vidare finns det skillnader i utbildningsnivån mellan inrikes och utrikes födda. Andelen med eftergymnasial utbildning är högre för inrikes födda även om skillnaderna är relativt små. Istället ligger den stora skillnaden i att det finns en betydligt högre andel utrikes födda än inrikes födda som saknar gymnasial utbildning.

I SCB:s rapport *Trender och prognoser 2017* förväntas andelen eftergymnasialt utbildade i landet fortsätta öka om än i en långsammare takt än de senaste decennierna. I prognosen kommer andelen med gymnasial utbildning att minska något, en konsekvens av att fler i befolkningen förväntas gå vidare till högre utbildning. Det prognostiseras också att andelen med förgymnasial utbildning kommer att fortsätta minska i en mer måttlig takt än tidigare. Det beror delvis på att de stora pensionsavgångarna de senaste åren kommer att avta och att invandringen till Sverige beräknas bidra till fler i befolkningen med förgymnasial utbildning.

Foto: Anna Nordström

Utbildning i Blekinge

I en internationell kontext har Sverige en hög andel eftergymnasialt utbildade. Dock finns det mellan- och inomregionala skillnader i landet. Generellt är utbildningsnivån högre i storstadsregioner och universitetsstäder. Utbildningsnivån är högre i de regionalt större städerna som också ofta är de platser som har högskola eller universitet.

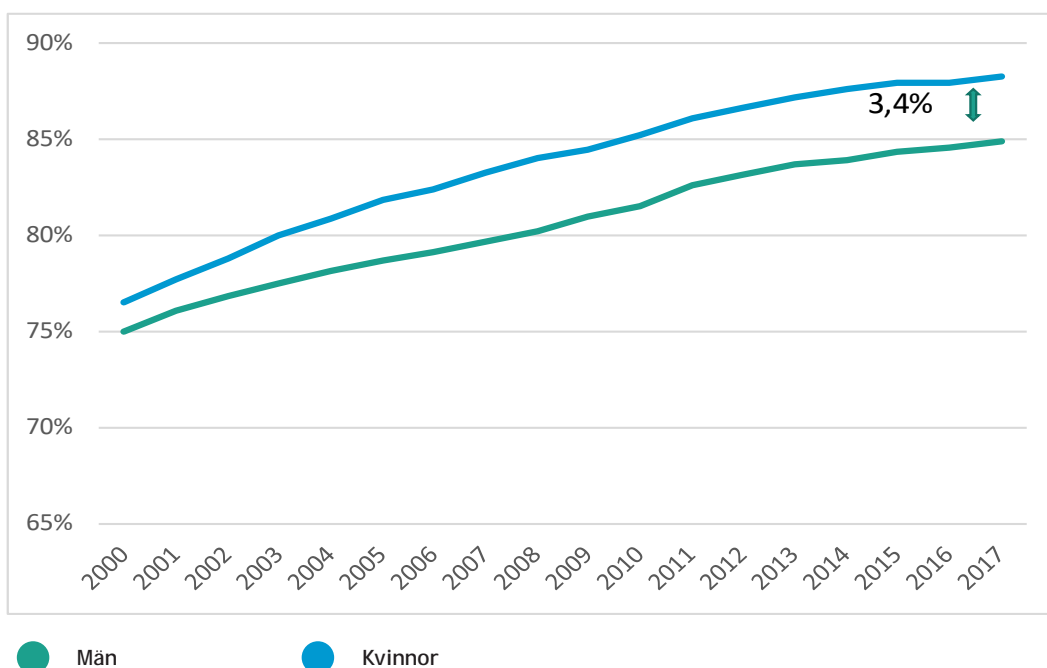
Gymnasial utbildning

Utbildningsnivån i Blekinge är generellt sett lägre än riksgenomsnittet. Andelen av befolkningen 25-64 år som har en förgymnasial utbildning är i nivå med riksgenomsnittet, medan andelen av befolkningen med minst en tvåårig gymnasial utbildning är något högre i riket och uppgick 2017 till 86,6 procent i länet. Mellan 2000-2017 ökade andelen med närmare 11 procentenheter och en successiv höjning kan ses i samtliga län i Sverige. För kvinnor är andelen i länet 88,3 procent och för män är andelen 84,9 procent. Skillnaden mellan könen har ökat under 2000-talet, vilket illustreras i *figur 5* och differensen uppgick till 3,4 procentenheter 2017. För utrikes

födda uppgick andelen med minst tvåårig gymnasial utbildning till 73,2 procent och för inrikes födda till 89,4 procent, en differens på över 16 procentenheter.

I jämförelse med riket har en större andel av befolkningen en gymnasial utbildning, vilket innebär att en lägre andel har en eftergymnasial utbildning. Att fler studerar vidare på högskola tillsammans med ett mer kunskapsintensivt näringsliv skapar också skillnader mellan åldersgrupper sett till utbildningsnivån, med en betydligt större andel med eftergymnasial utbildning bland yngre.

Figur 5. Andel av befolkningen 25-64 år med minst en gymnasial utbildning, 2000-2017

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

En strategi för att klara kompetensförsörjningen i regionen och som diskuterats tidigare är ett ökat arbetskraftsutbud. Ett sätt att påverka och öka arbetskraftsutbudet är att öka genomströmningen från utbildningssystemet och därmed minska skolavhoppet. I Blekinge var 78,8 procent behöriga till gymnasieskolan 2016/17, vilket är lägre än riksgenomsnittet på 82,5 procent. Karlskrona är den kommun där andelen behöriga är som högst och i nivå med riket, medan andelen är lägst i Karlshamn, 70,3 procent.

Tabell 1. Andel behöriga till gymnasiet åk 9, 2016/2017

Riksgenomsnittet	82,5
Blekinge	78,8
Karlshamn	70,3
Karlskrona	82,4
Olofström	87,6
Ronneby	75,3
Sölvesborg	80,8

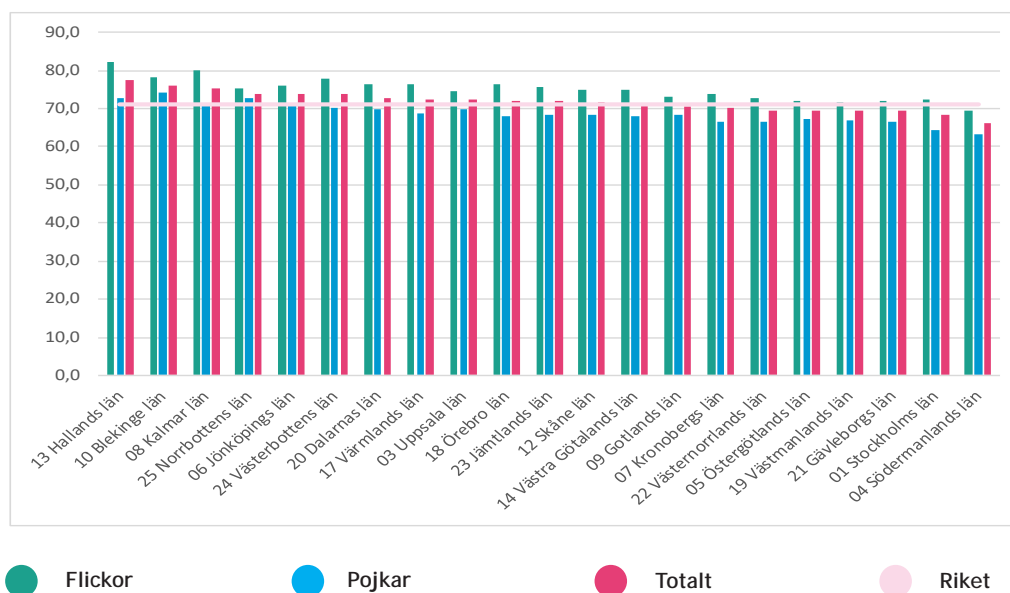
Källa: Skolverket. Ovan presenteras behörighet till yrkesprogram på gymnasiet.

Foto: Elin Mikmar

2011 genomfördes en gymnasiereform som för yrkesprogrammen bland annat innebar att kunskapskraven för behörighet skärptes, mer fokus på yrkesämnena och det blev valbart att läsa de kurser som krävs för att få grundläggande behörighet till vidare studier. Reformen har inneburit ett ökat söktryck på de högskoleförberedande programmen och ett minskat söktryck på yrkesprogrammen.

Trots den lägre andelen behöriga till gymnasieprogrammen är andelen i Blekinge som har tagit examen inom fyra år från gymnasieskolan betydligt högre än i riket. *Figur 7* visar att 2017 var andelen med examen inom 4 år 76,2 procent vilket efter Halland var högst av samtliga län och över 5 procentenheter högre än riksgenomsnittet. I samtliga län är genomströmningen från gymnasieskolan högre för kvinnor än för män och i Blekinge är könsgapet 3,8 procentenheter vilket är en mindre differens än riksgenomsnittet.

Figur 6. Andel elever med gymnasieexamen inom 4 år efter län, 2017

Källa: Skolverket.

Vid en närmare titt på genomströmningen från gymnasiet i Blekinge blir bilden komplex. Av de som slutade gymnasiet 2016 i Blekinge var 79,4 procent behöriga till vidare studier på högskola, vilket är lägre än i riksgenomsnittet. 87 procent av kvinnorna i länet är behöriga till vidare studier medan andelen av männen är 72 procent. För både inrikes eller utrikes födda är andelen behöriga högre bland kvinnor även om gapet är större för inrikes än för utrikes födda. Behörigheten är dock något högre bland inrikes födda än utrikes födda.

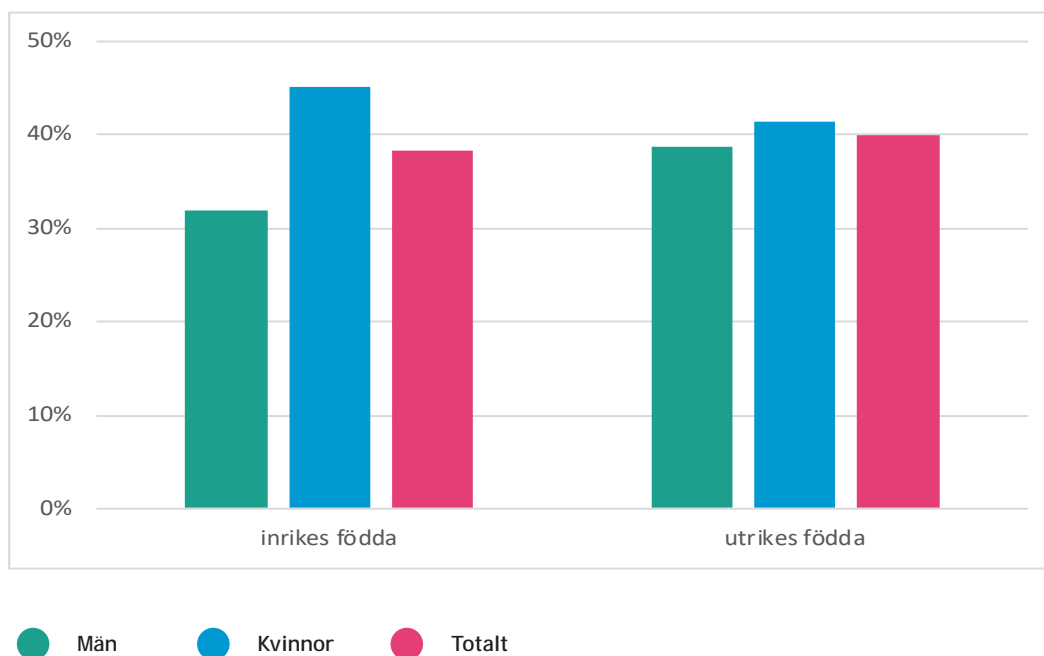
Eftergymnasial utbildning

I Blekinge har 38,6 procent av befolkningen mellan 25-64 år en eftergymnasial utbildning 2017. Det är lägre än riksgenomsnittet på 42,5 procent. Kvinnor har precis som diskuterats i tidigare kapitel en högre utbildningsnivå och i Blekinge har 44,4 procent av kvinnorna mellan 25-64 år en eftergymnasial utbildning, det är över 11 procentenheter högre än nivån för männen i länet. Utbildningsnivån i Blekinge har också ökat kraftigt de senaste decennierna och andelen eftergymnasialt utbildade har sedan 1990 ökat med 20,5 procent. 1990 var andelen eftergymnasialt utbildade kvinnor och män densamma och det är därmed framför allt bland kvinnor som nivån har ökat. De senaste decennierna har kvinnor gått från förgymnasialt till eftergymnasialt utbildade medan andelen med gymnasialt utbildning 2017 är i nivå med

1990. För män har både andelen gymnasialt och eftergymnasialt utbildade ökat medan andelen förgymnasialt utbildade minskat.

Det finns vissa skillnader mellan inrikes och utrikes födda. Totalt är andelen eftergymnasialt utbildade högre bland utrikes födda vilket beror på att utrikes födda män i högre grad än inrikes födda har studerat på högskola. Gapet är större mellan könen för inrikes födda och det är bland inrikes födda kvinnor som utbildningsnivån är som högst i länet, vilket visas i *figur 8*.

Figur 7. Andel av befolkningen med eftergymnasial utbildning 25-64 år i Blekinge, 2017

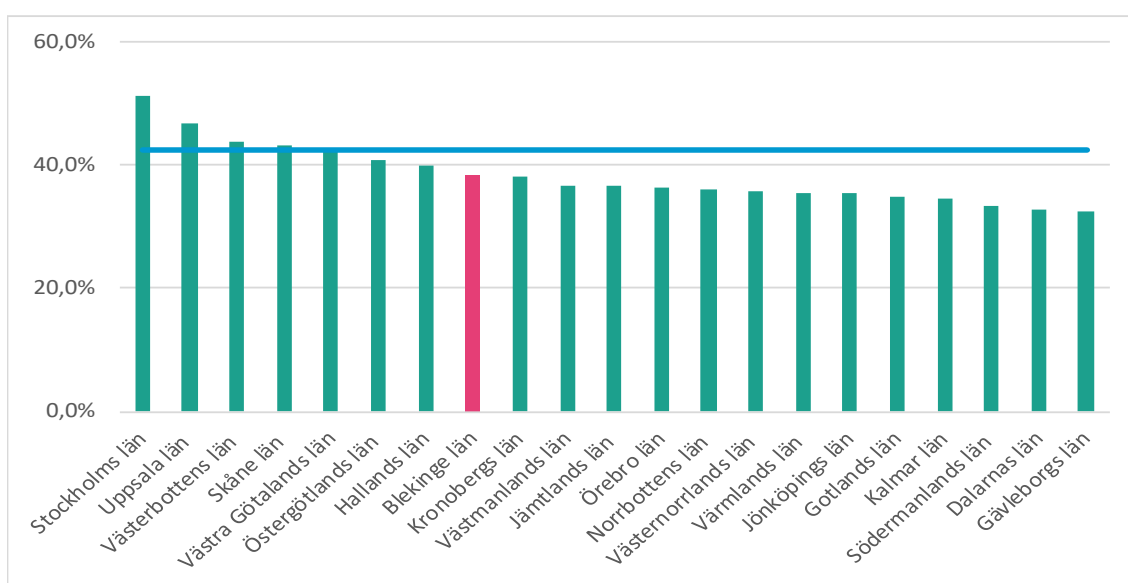

Källa: SCB.

I en jämförelse med övriga län är andelen eftergymnasialt utbildade i Blekinge den åttonde högsta. Generellt är utbildningsnivån högre i storstadsregionerna, vilket också påverkar riksgenomsnittet. Studerar vi endast de med minst treårig eftergymnasial utbildning minskar andelen till 22,4 procent och gapet mot riksgenomsnittet ökar något, men nivån är fortfarande över medianen och den nionde högsta av samtliga län.

Figur 8. Andel av befolkningen med eftergymnasial utbildning 25-64 år, 2017

● Riksgenomsnittet

Källa: SCB.

Av Blekinges kommuner är andelen av befolkningen 25-64 år med eftergymnasial utbildning högst i Karlskrona följt av Karlshamn, Ronneby, Sölvesborg och Olofström. Andelen med eftergymnasial utbildning i Karlskrona uppgår till 46,2 procent, vilket är över riksgenomsnittet medan resterande kommuners andel är lägre än i riket. Det omvända gäller för förgymnasial utbildning där andelen är som lägst i Karlskrona medan den är högst i Olofström och Sölvesborg.

Som tidigare beskrivits har kvinnor generellt högre utbildning som kan förklaras av att flera traditionellt kvinnodominerade yrken har krav på högre utbildning eftersom att yrkena kräver legitimation. Lärare och sjuksköterskor är exempel på två yrken med krav på legitimation som är kraftigt dominerade av kvinnor, det är mer ovanligt bland traditionellt mansdominerade yrken att det krävs en legitimation.

Nedbruten statistik på sektorer förstärker resonemanget, vilket visas i *figur 10*. Andelen av de sysselsatta som är eftergymnasialt utbildade är lägre inom varuproduktion än inom den tjänsteproducerande sektorn och 84 procent av de sysselsatta i varuproduktion är män. Utbildningsnivån i länet är högst i den offentliga tjänstesektorn där 55 procent av de sysselsatta är eftergymnasialt utbildade och 71 procent av de sysselsatta inom sektorn är kvinnor.²

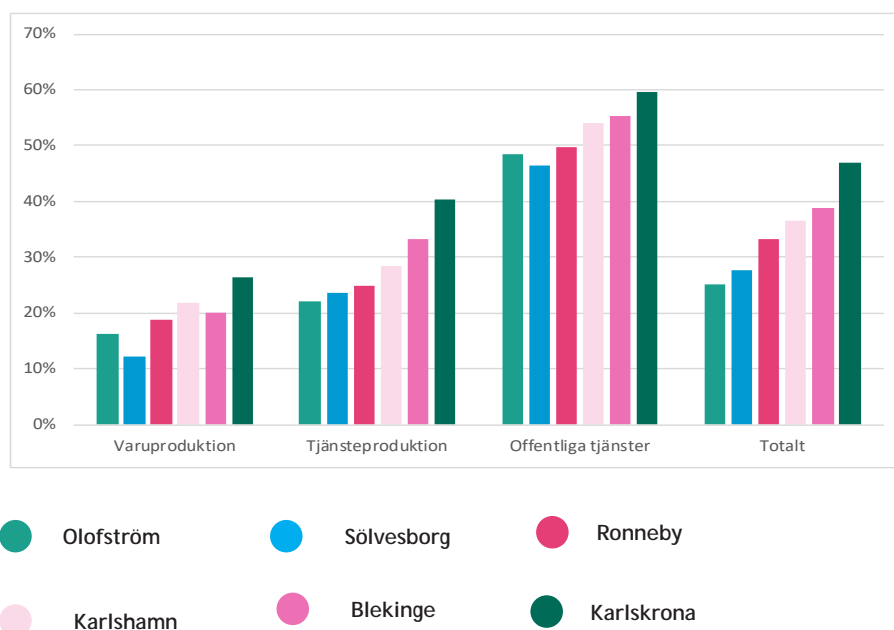
Skillnader i branschstrukturen mellan kommunerna kan vara en förklaring till inomregionala skillnader i utbildningsnivå. Halften av de sysselsatta i Blekinge inom offentliga tjänster är verksamma i Karlskrona och sektorn sysselsätter över 46 procent av det totala antalet sysselsatta i kommunen. En sådan struktur bidrar till att utbildningsnivån är hög i kommunen.

Karlskrona har även en större andel sysselsatta inom den tjänsteproducerande sektorn i jämförelse med övriga kommuner följt av Karlshamn. I Olofström arbetar 56 procent av de sysselsatta i den varuproducerande sektorn, där andelen med eftergymnasial utbildning är lägre än i de andra sektorerna, vilket påverkar befolkningens utbildningsnivå i kommunen. Utifrån branschindelningen kan vi se att trenden är att de kommuner med fler sysselsatta i den varuproducerande sektorn har en lägre andel i eftergymnasialt utbildade i kommunen.

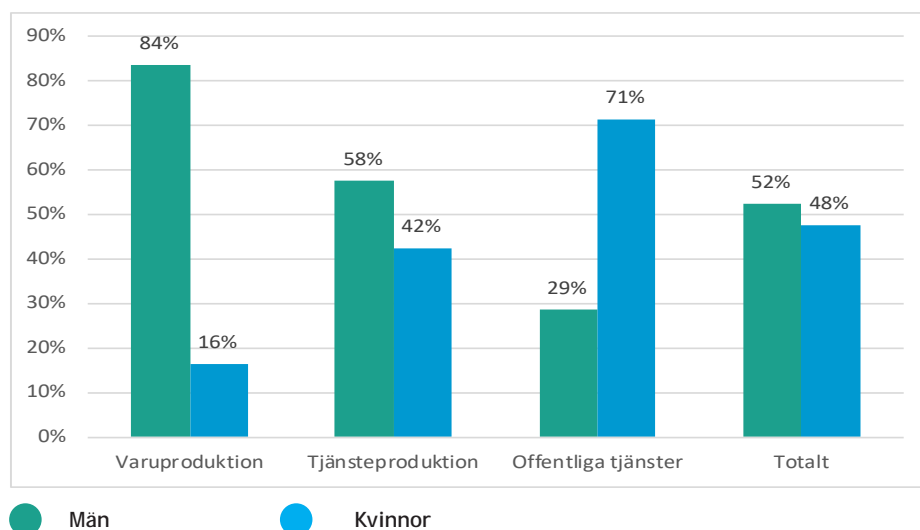
² Uppdelningen efter sektorer är gjord enligt SNI-koder 2007 och en aggregering av branscher till den varuproducerande sektorn, tjänsteproducerande sektorn och offentliga tjänster. Sektorsindelningen har gjorts enligt följande: Varuproduktion (A-F), Tjänsteproducerande tjänster (G-n, R-U), och offentliga tjänster (O-Q). Mer om branschindelningen finns att läsa på SCB:s hemsida: <http://www.sni2007.scb.se/>.

Figur 9. Andel eftergymnasialt utbildade efter sektor, 2016

Källa: SCB. Figuren innehåller statistik om antalet sysselsatta i Blekinge (dagbefolkning 20-64 år) med eftergymnasial utbildning. Sektorsindelningen är gjord efter SNI-koder med en aggregering av branscher.

Figur 10. Andelen kvinnor och män uppdelat på sektorer, 2016

Källa: SCB. Andelen kvinnor och män av de sysselsatta i Blekinge (dagbefolkningen 20-64 år) i olika sektorer.

Blekinges arbetsmarknad och matchning

Arbetsmarknadsutveckling

Sverige befinner sig i en högkonjunktur och har under flera år haft stark tillväxt, med hjälp av en stark global konjunktur. I *Konjunkturläget juni 2018* pekar Konjunkturinstitutet på att högkonjunkturen når sin topp 2018 och kommande år kommer den höga tillväxten att avta. Högkonjunkturen har bidragit till att arbetsmarknaden har utvecklats positivt de senaste åren med allt fler sysselsatta och en sjunkande arbetslöshet i landet, vilket också är fallet på Blekinges arbetsmarknad.

I Arbetsförmedlingens rapport *Arbetsmarknadsutsikter i Blekinge våren 2018* redovisas en stark framtidstro hos de privata arbetsgivarna i länet och ett högre värde i den efterfrågeindikator som presenteras än normalt. Det starka indexvärdet indikerar att näringslivets bedömning är en stark regional tillväxt. De privata arbetsgivarna rapporterar även en fortsatt ökning av antalet anställda i de redovisade anställningsplanerna. Vidare prognostiserar Arbetsförmedlingens en fortsatt stark arbetsmarknad 2018/19 med fler i arbete och en längre arbetslöshet i länet.

I ett längre tidsperspektiv har sysselsättningsutvecklingen varit svag i Blekinge, vilket visas i *figur 11*. Antalet sysselsatta i länet uppgick 2016 till 65 961, det innebär att antalet sysselsatta fortfarande är lägre än åren innan finanskrisen 2007/2008. Mellan 2004-2016 har jobbtillväxten i länet varit den tredje lägsta av samtliga län,

endast Västernorrlands och Gotlands län har haft en svagare sysselsättningsutveckling. Blekinge drabbades hårt av den vikande globala efterfrågan i samband med krisen och efter en kort period av återhämtning har utvecklingen varit svag och jobbskapandet har gått långsamt. Under 2016 hade dock Blekinge en jobbtillväxt på 2,9 procent vilket motsvarar en ökning av antalet sysselsatta med 1850 personer, den relativt sett största ökningen av samtliga län. Sedan 2007 och toppen i sysselsättning har endast Karlskrona och Karlshamn haft en positiv sysselsättningsutveckling. Ronneby är den kommun där sysselsättningsutvecklingen har varit svagast och minskat med 19 procent under perioden. Från botten 2009 har tillväxten i relativa tal varit högst i Olofström följt av Sölvesborg. I faktiska tal har tillväxten varit högst i Karlskrona och Olofström.

Figur 11. Antalet sysselsatta i Blekinge 2004-2016

Källa: SCB. I figuren redovisas antalet sysselsatta i Blekinge (dagbefolkningen) mellan 20-64 år.

Foto: Charlotta Backström

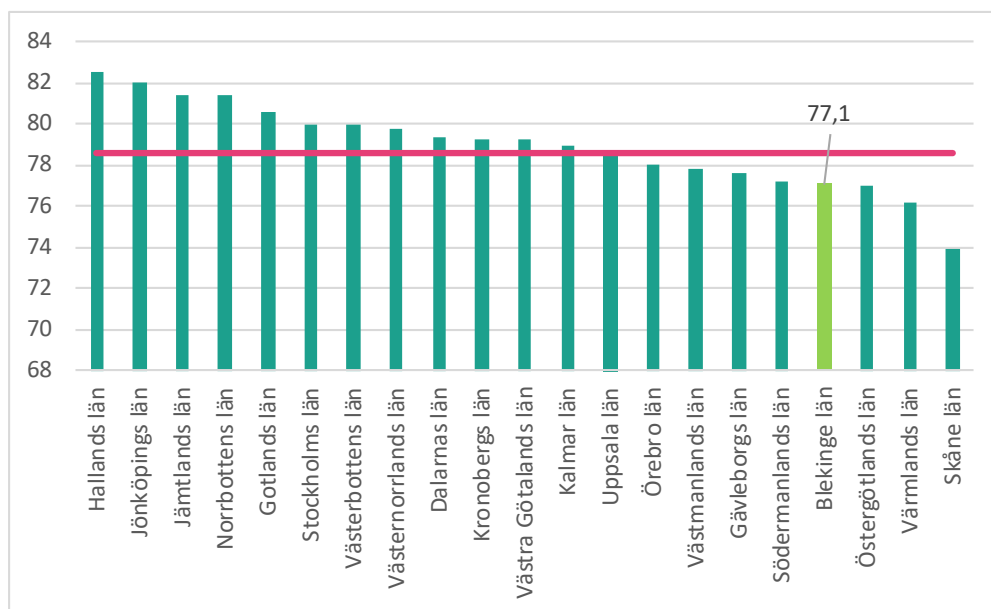
Uppdelad arbetsmarknad

Sysselsättningsgraden visar deltagandet i arbetslivet och används ofta för att beskriva arbetsmarknaden och dess utveckling. Fler i arbete behöver nödvändigtvis inte innebära att sysselsättningsgraden ökar och vice versa. Sysselsättningsgraden mäter andelen sysselsatta av antalet i befolkningen i arbetsför ålder. En större relativ ökning av de i arbetsför ålder än antalet sysselsatta innebär att sysselsättningsgraden minskar.

Sysselsättningsgraden i Blekinge är den fjärde lägsta i landet 2016, trots att den ökade med en procentenhet under året, vilket var högre än riksgenomsnittet på 0,7 procentenheter. Blekinge ökade under 2016 näst mest av samtliga län. Innan krisen var sysselsättningsgraden i länet i paritet med riket men krisen drabbade

Blekinge hårt och sysselsättningsgraden minskade mer än riket de efterföljande åren. De senaste åren har återhämtningen tagit fart, trots det är sysselsättningsgraden fortfarande 1,5 procentenhet under riksgenomsnittet på 78,6. Sysselsättningsgradens tillväxt sedan finanskrisen beror på att fler arbetar, över 3400 fler under 2016 än 2009 medan antalet i arbetsför ålder har haft en svagare utveckling med en tillväxt på 320 personer. I Sölvesborg är sysselsättningsgraden högst av länets kommuner och är högre än riksgenomsnittet, Ronneby har den lägsta av länets kommuner.

Figur 12. Sysselsättningsgrad efter län, 2016

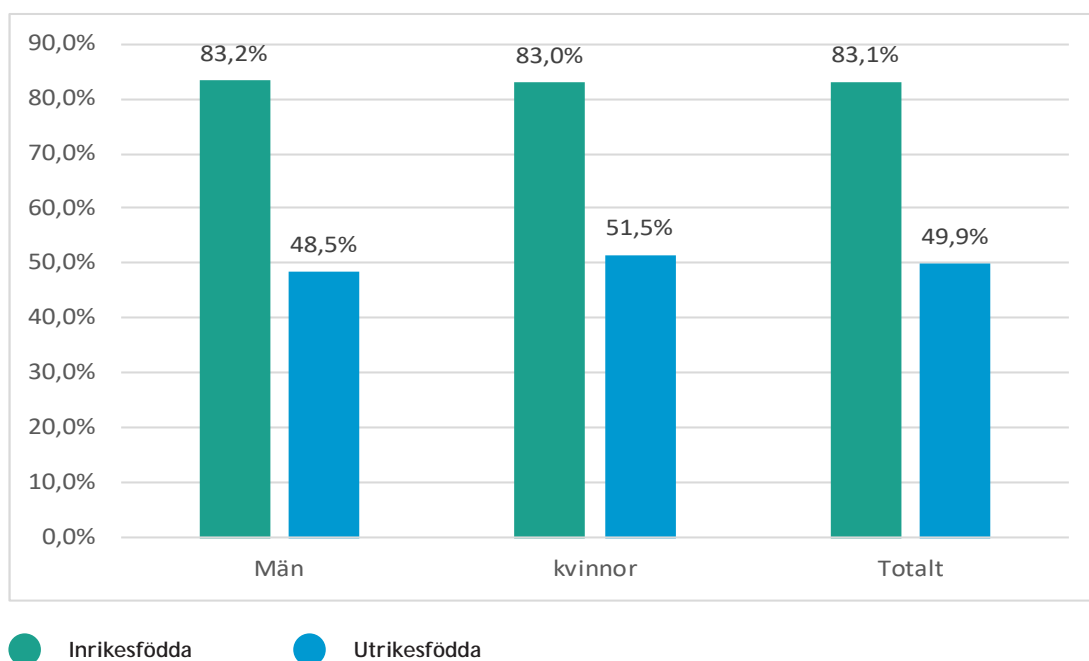
● Sysselsättningsgrad 2016 ● Riksgenomsnittet

Källa: SCB. Sysselsättningsgrad avser andelen sysselsatta av nattbefolkningen (20-64 år).

Det finns stora skillnader mellan grupper inom länet på arbetsmarknaden. I det inledande kapitlet redogjordes det för att utrikes födda har stått för tillväxten i arbetsför ålder. Antalet boendes i Blekinge med sysselsättning har ökat med 1,6 procent mellan 2004-2016. Av inrikes födda har antalet sysselsatta minskat med 2150, motsvarande 3,5 procent. Samtidigt har sysselsättningen för utrikes födda ökat med 70,9 procent eller 3225 personer och är därmed anledningen till att länet har haft en ökning av antalet med sysselsättning boendes i länet under det senaste decenniet.

Trots den kraftiga sysselsättningstillväxten för utrikes födda i Blekinge finns det stora skillnader i länet. Som *figur 13* visar är skillnaderna mellan inrikes födda och utrikes födda i sysselsättningsgrad stora. För inrikes födda uppgår sysselsättningsgraden 2016 till 83,1 procent medan för utrikes födda är sysselsättningsgraden 49,9 procent. Gapet mellan inrikes födda och utrikes födda uppgår till över 33 procentenheter och i jämförelse är sysselsättningsgraden för inrikes födda den trettonde högsta av samtliga län medan för utrikes födda har endast Gävleborg en lägre sysselsättningsgrad. Blekinge är också det län där differensen är som störst sett till sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda. I en jämförelse mellan de som har förgymnasial utbildning och de som har eftergymnasial utbildning är skillnaden också stor, med en betydligt lägre sysselsättningsgrad bland de som har högst förgymnasial utbildning. Däremot är det mindre skillnader i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor, även om den är något högre för kvinnor än för män i Blekinge.

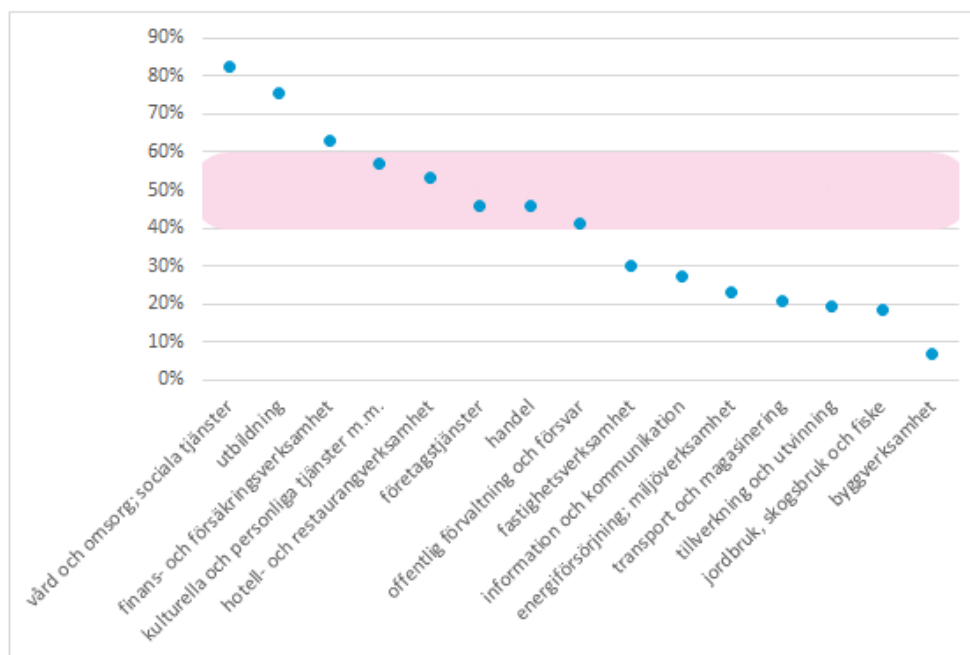
Figur 13. Sysselsättningsgrad fördelat på födelse land och kön

Källa: SCB.

Arbetsmarknaden är uppdelad på så vis att män och kvinnor arbetar inom olika branscher. *Figur 14* visar könsfördelningen efter bransch i Blekinge och det följer de mönster som finns inom gymnasieskolan. Andelen kvinnor överstiger 60 procent inom branscherna vård och omsorg, utbildning samt finans- och försäkringsverksamhet medan andelen män är över 60 procent inom bland annat bygg, jordbruk och tillverkning. Studerar vi de nationella programmen på gymnasiet som redovisas i *tabell 2* ser vi att andelen kvinnor är över 60 procent på hantverk, hotell och turism, vård- och omsorg och barn och fritid. Män är fler på bland annat bygg, fordon, teknik, el- och energi. Utifrån att studera fördelningen mellan kvinnor och män på gymnasieprogrammen dras slutsatsen att det är en liknande uppdelning på gymnasieprogrammen som på den könssegregerade arbetsmarknaden.

Figur 14. Andelen kvinnor fördelat efter bransch i Blekinge, 2016

Källa: SCB, dagbefolkningen (20-64 år) efter bransch.

Tabell 2. Antal och fördelning över gymnasieprogrammen i Blekinge 2016/2017.

	Antal elever	Andel Kvinnor	Andel utländsk bakgrund
Blekinge län	5591	42	27
Nationella program totalt	4437	46	16
Yrkesprogram totalt	1627	37	14
Barn och fritidsprogrammet	267	70	14
Bygg- och anläggningsprogrammet	229	7	8
El- och energiprogrammet	232	..	9
Fordons- och transport programmet	143	9	14
Handels- och administrationsprogrammet	123	57	14
Hantverksprogrammet	63	98	21
Hotell- och tursitprogrammet	41	93	24
Industri tekniska programmet	85	..	..
Naturbruksprogrammet	97	57	..
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	79	52	..
Riksrekryterande utbildningar	88	11	13
VVS-och omsorgsprogrammet	58	..	..
Vård och omsorgsprogrammet	112	76	41
Högskoleförberedande program totalt	2810	51	17
Ekonomiprogrammet	593	55	15
Estetikprogrammet	311	54	9
Naturvetenskapligaprogrammet	600	59	27
Samhällsvetenskapligaprogrammet	883	60	15
Teknikprogrammet	423	11	18

Källa: Skolverket. Tabellen innehåller antal elever per program för de 18 nationella programmen. Andelen kvinnor per program och andelen med utländsk bakgrund redovisas i procent. .. innebär att antalet elever understiger 10 på programmet.

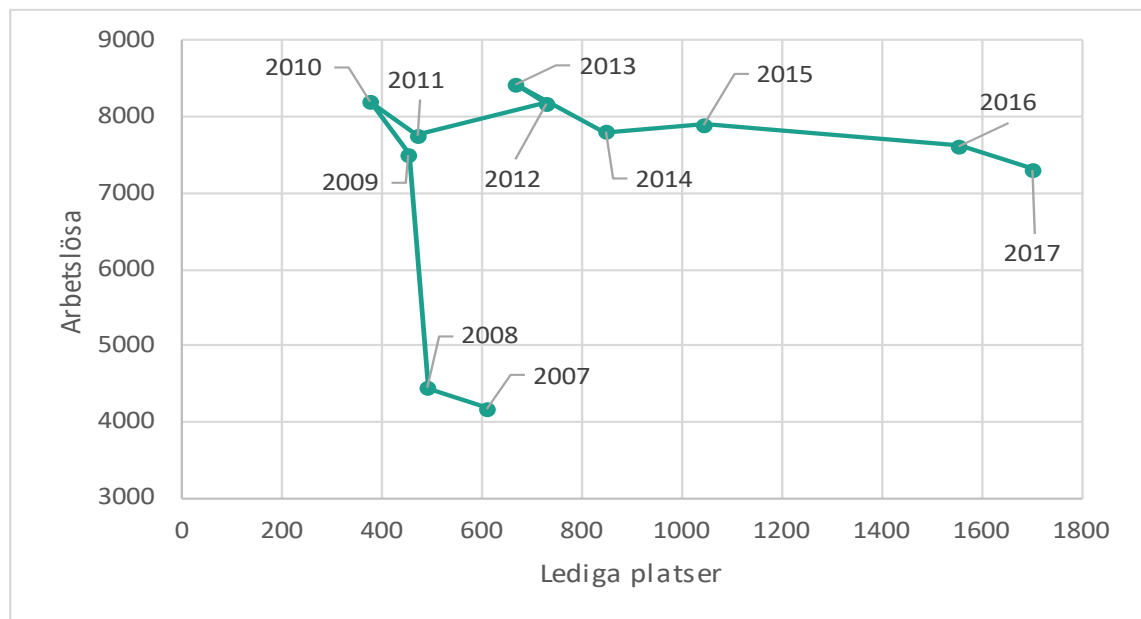
Matchning på arbetsmarknaden

Regionerna måste arbeta med de stora utmaningarna för att klara den framtida kompetensförsörjningen. I den här rapporten lyfts flera aspekter och strategier för att ge en nulägesbild av hur det ser ut i Blekinge. Rapporten synliggör den ökade utbildningsnivån i länet, samtidigt visar flera studier att matchningen inte fungerar, det vill säga att arbetsgivarna kan anställa men att den efterfrågade kompetensen inte matchar de kompetenser som de potentiella arbetstagarna besitter.

Tillväxtverket genomför systematiskt en enkätundersökning bland svenska små- och medelstora företag, *Företagens villkor och verklighet*. I undersökningen framkommer det att det främsta hindret för tillväxt är tillgången till lämplig arbetskraft. I Blekinge är andelen som upplever bristen på lämplig arbetskraft som ett stort hinder för tillväxt 37,9 procent, vilket är högst av samtliga län i landet och sedan förra undersökningen 2014 är det en ökning med 12 procentenheter. I jämförelse är nivån 10 procentenheter högre i Blekinge än i riket. I *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2018 Blekinge län* presenterar Arbetsförmedlingen en liknande bild och beskriver att såväl det privata näringslivet som den offentliga sektorn upplever stor brist på arbetskraft. Bristen är högre inom den offentliga sektorn och 71 procent av arbetsgivarna i sektorn upplever brist på arbetskraft.

I tidigare kapitel redogörs för att antalet i arbetsför ålder och andelen i arbetskraften har ökat över tid. Trots det verkar det finnas en utbildningsparadox, allt fler i Sverige och i Blekinge har genomgått en högre utbildning men matchningen på arbetsmarknaden verkar försämrats över tid. *Figur 15* visar relationen mellan arbetslöshet och kvarstående lediga platser i Blekinge och hur den har utvecklats över tid. I samband med finanskrisen ökade antalet arbetslösa i länet kraftigt samtidigt som andelen kvarstående lediga platser minskade. I takt med en ekonomisk återhämtning har antalet lediga platser ökat kraftigt de senaste åren, men arbetslösheten har inte minskat till samma nivåer utan haft en måttlig återhämtning, vilket indikerar att matchningen på den regionala arbetsmarknaden har försämrats.

Figur 15. Beveridgekurvan i Blekinge, 2007-2017

Källa: Arbetsförmedlingen.

Det är fler inskrivna på arbetsförmedlingen men bristen på arbetskraft har ökat kraftigt samtidigt som fler i länet har eftergymnasial utbildning. En förklaring till situationen på arbetsmarknaden är att fler av de arbetslösa är i behov av stöd och insatser och tillgången på kvalificerad arbetskraft är liten. Andelen av de arbetslösa som är i utsatt ställning³ har ökat kraftigt sedan finanskrisen och har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Vi har tidigare diskuterat vikten av utbildning och det finns stora skillnader mellan utbildningsnivåer. För de med endast förgymnasial utbildning är arbetslösheten betydligt högre än för de med gymnasial och eftergymnasial utbildning i länet. På dagens

arbetsmarknad är gymnasial utbildning central för att etablera sig. Sysselsättningsgraden för de med högst förgymnasial utbildning är betydligt lägre än för de med eftergymnasial utbildning.

Slutsatsen är att matchningen har försämrats på länets arbetsmarknad trots att fler står till arbetsmarknadens förfogande. Framför allt är det personer i utsatt ställning som har svårt att etablera sig, vilket är en framtida utmaning för regionen.

³ Enligt Arbetsförmedlingen klassificering ingår personer med följande arbetslösa i gruppen utsatt ställning: Högst förgymnasial utbildning, funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, i åldern 55-64 år och utomeuropiskt födda.

Referenser

Arbetsförmedlingen, 2018. *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2018 Blekinge län.*

Entreprenörskapsforum, 2017. *Svensk konkurrenskraft, har vi problem med den ekonomiska förnyelseförmågan?*

Statistiska Centralbyrån, 2017. *Trender och prognoser 2017.*

Tillväxtanalys, 2013. *Strategier för regional kompetensförsörjning.*

Tillväxtverket, 2017. *Företagens villkor och verklighet 2017.*

WSP, 2017. *Regionernas kamp.*

MED FINANSIERING FRÅN

